

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de Duitse bunker uit de Eerste Wereldoorlog in Gistel (Zevékote)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Gistel, gegeven op 9 augustus 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 15 september 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de Duitse bunker uit de Eerste Wereldoorlog aantoot;

Overwegende dat de Duitse bunker uit de Eerste Wereldoorlog als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als zijnde een Duitse bunker uit de Eerste Wereldoorlog, die werd opgetrokken bij een hoeve in het Duitse hinterland, tussen twee stellingen in. De bunker werd meer bepaald opgetrokken tussen de *Flandern I Stellung* en de *Artillerie-Schutz-Stellung* in. Het betreft een *Einheitsunterstand*, een standaardtype bunker dat vanaf het najaar van 1917 massaal werd opgetrokken in de verderaf gelegen Duitse stellingen. Dergelijke type bunker kon voor uiteenlopende doeleinden worden gebruikt: als manschappenverblijf, als commandopost, als mitrailleurspost, enzovoort. De contextwaarde van het Duitse hinterland is dus van groot belang.

Bij de hoeve, die op militaire stafkaarten werd aangeduid als *Ferme des Avirons*, waren tijdens de oorlog vele barakken opgetrokken. Volgens een Britse stafkaart was hier een telefooncentrale ingericht;

Overwegende dat de Duitse bunker uit de Eerste Wereldoorlog als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Deze bunker heeft een belangrijke architecturale waarde, omdat het een gaaf bewaarde constructie betreft van het type *Einheitsunterstand*, een standaardtype bunker dat vanaf het najaar van 1917 veelvuldig werd opgetrokken in de meer achterwaarts gelegen stellingen. De bunker is representatief voor gelijkaardige *Einheitsunterstände*, waarvan het plafond met stalen balken is verstevigd. In onderhavige bunker is de houten beplanking tussen de stalen balken mooi bewaard. Andere authentieke elementen zoals de houten

beplanking in de schietgaten en de klimijzers in het mangat verhogen de erfgoedwaarde van deze constructie;

Overwegende dat de Duitse bunker uit de Eerste Wereldoorlog als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als betonnen constructie, die specifiek voor militaire doeleinden werd opgetrokken. Deze betonnen constructie met zijn bouwtechnische kenmerken van zowel bovengrondse als ondergrondse aard, getuigt van het belang en de evolutie van de betonbouw in de stellingenoorlog, die de Eerste Wereldoorlog geworden was. Nooit eerder werden zo massaal betonnen verdedigingsconstructies opgetrokken als tijdens de Eerste Wereldoorlog. Daar waar er in de eerste oorlogsjaren werd geïmproviseerd en geëxperimenteerd met allerlei typologieën en toegepaste technieken in de betonbouw, evolueerde men geleidelijk naar zo sterk en efficiënt mogelijk uitgedokterde standaardontwerpen, die in sommige gevallen voor meerdere doelen konden gebruikt worden. Tijdens het interbellum en de Tweede Wereldoorlog zou dit leiden tot de massale uitbouw van heuse bunkerstellingen, met bunkers die tot in het kleinste detail waren gestandaardiseerd;

Overwegende dat de Duitse bunker uit de Eerste Wereldoorlog als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als materiële getuige van de *Grooten Oorlog*, die Vlaanderen jarenlang in zijn greep had en het leven van ontelbaar veel mensen ingrijpend tekende of volledig verwoestte. De Eerste Wereldoorlog was een internationale gebeurtenis bij uitstek, met West-Vlaanderen als één van de strijdtonelen waar honderdduizenden mannen uit de hele wereld vochten. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog steeds een breed maatschappelijk en internationaal draagvlak,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Duitse bunker uit de Eerste Wereldoorlog, Steenstraat zonder nummer in Gistel (Zevekote), bekend ten kadaster Gistel, 3de afdeling (Zevekote), sectie A, perceel 349Y (deel).

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° culturele waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Het betreft een vrijstaande, betonnen militaire constructie. Het beton is ten dele gegoten tegen een houten bekisting, met name aan de oostelijke zijde en de volledige binnenkant. De andere buitenmuren zijn gegoten tegen rijshout. De bunker heeft een rechthoekig grondplan, op de uitsprong met observatiepost in de noordoostelijke hoek na. Het loopvlak van de bunker is iets lager dan het maaiveld gelegen en aan de oostelijke achterzijde afgebakend met een laag muurtje.

Aan de oostelijke zijde vormt de uitspringende buitenmuur tussen de twee toegangen een trap en richel. Vanaf deze richel kon een mitrailleur bediend worden, waarbij het dak als

borstwering fungeerde. Het observatiegedeelte kon bereikt worden via een derde, lage toegang in noordoostelijke hoek. Deze observatiepost bestaat uit een mangat doorheen het dak, met bewaarde klimijzers.

De twee toegangen aan oostelijke zijde vormen de L-vormige uiteinden van een gang, die op zijn beurt via twee deuropeningen toegang verschaft tot twee rechthoekige ruimtes. In de gang zit in de buitenmuur een grote nis met uitstekende stalen balken.

Het plafond is aan de binnenzijde verstevigd met stalen balken, waartussen houten planken zitten, die voor een groot deel bewaard zijn. In de muur tussen beide ruimtes zit een doorgang en een nis met bovenaan een opening, voor het plaatsen van een kachel met buis voor rookafvoer. In de muren tussen de twee ruimtes en de gang zit telkens ter hoogte van de toegang een kleine, schuingerichte schietopening, waarvan de houten beplanking is bewaard. In de zuidelijke zijmuur zit nog een nis waarin houten beplanking is bewaard.

Het is eigen aan bunkers dat er in de ondergrond in en rond de bunker constructieve elementen of militaire infrastructuur zitten die rechtstreeks verband houden met de bunker, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° De bescherming beoogt het behoud van de Duitse bunker;
- 2° De algemene doelstelling van de bescherming is meer bepaald het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden, waaronder de betonnen militaire post met laag muurtje aan toegangszijde, met de oorspronkelijke indeling, inclusief de uitspringende trap met richel aan oostelijke zijde, het observatiegedeelte met mangat en bewaarde klimijzers, de stalen balken met houten beplanking in de plafonds, de nissen en openingen in de muren met stalen balken of houten beplanking. Er dient eveneens gestreefd te worden naar het behoud in situ van ondergrondse constructieve elementen en aansluitende militaire infrastructuur, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling;
- 3° De erfgoedwaarden van de bunker en de leesbaarheid ervan zouden desgevallend versterkt kunnen worden door het verwijderen van de materialen, schroot, bouwafval en rommel op, tegen en in de betonnen post. Ook de spontane opslag van bomen en struiken zou omzichtig verwijderd kunnen worden. Aarde en grasbegroeiing, tijdens de oorlog aangelegd op het dak van de bunker, of mosbegroeiing op de muren, vallen hier niet onder;
- 4° Het droog houden van de bunker door gepaste maatregelen tegen waterinsijpeling met name het afdekken van openingen in het dak zonder de luchtcirculatie te wijzigen, bevordert de instandhouding van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen;
- 5° In voorkomend geval kan er gezocht worden naar maatregelen om grondwater in de bunker permanent te vermijden, in overeenstemming met de specifieke landschappelijke context;
- 6° Conserverende maatregelen (roestwerende behandeling) voor blootliggende ijzeren onderdelen bevorderen de instandhouding van de ijzeren erfgoedelementen op zich en het omliggende beton, dat beschadigd zou kunnen worden door uitzettende corrosie;
- 7° Conserverende maatregelen voor houten onderdelen bevorderen de instandhouding van de houten erfgoedelementen.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 meter rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
 - e) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
 - f) het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen;
 - g) het plaggen en het afvoeren van de plaggen.

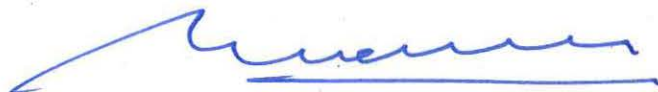
Voor het interieur:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 5° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 6° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **20 DEC. 2016**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS